

UVODNA RIJEČ

Nakon smrti našega istaknutog sociologa religije i religiologa Željka Mardesića napisan je velik broj članaka o njegovu životu i djelovanju koji mahom ističu njegov veoma bogat i vrijedan znanstveni, stručni i općekulturni doprinos hrvatskome društvu i Crkvi. Prošle je godine (27. studenog 2007.) u Zagrebu organiziran i simpozij pod naslovom »Rascjep u svetome i svjetovnome«. Većina priopćenja s tog znanstvenog skupa doručena je u radove koje ovdje objavljujemo, a ostale će biti objavljeni u sljedećem broju.

Čitatelj će moći naći analize nekih temeljnih Mardesićevih tema, vezanih uz religijske kategorije svetog i svjetovnog, fenomene religije u moderno doba i procese sekularizacije. Ima i pokušaja dubljeg razumijevanja njegove osobe kao kršćanina vjernika. Članci odražavaju sadašnju razinu uvida nekolicine ozbiljnih istraživača, sociologa i teologa. Iz njih se, primjerice, može vidjeti kako je pok. Mardesić smatrao povijesnim neuspjehom što su i kršćani i muslimani na prostorima bivše zajedničke države, u sučeljenju s komunističkom represijom, propustili povijesnu priliku da svoju vjeru iz predmodernih procesa integracije, kolektiviteta i isključivosti prevedu u zreli moderenitet koji prihvaća društvenu diferencijaciju, individualnost i različitost. Nadalje, kako je bio osobito kritičan prema religioznosti svoje, Katoličke crkve, u povijesti, ali i u novije vrijeme jer nije prema logici teologije Drugog vatikanskog sabora ustrajala razvijati početno probudene nove energije i nade, nego su neke bitne, nove i za Crkvu i svijet presudno važne koncilске (evanđeoske) odrednice brzo po završetku Koncila gotovo zaboravljene.

Većina autora dokumentirano piše o Mardesićevim pronicavim uvidima, o njegovim proročkim razotkrivanjima najdubljih korijena općecrkvene nesposobnosti da vjerodostojno navijesti evanđelje suvremenom svijetu. Bolna je konstatacija da Crkva, bježanjem u prošlost, nespremnošću da se suoči s grijesima prošlosti, stalno prisutnom težnjom za vladanjem i moći, stvarno ne izlazi iz kobno duga poslijekonstantinovskog razdoblja. Mardesić je bio uvjeren da Crkva ima pravu budućnost u obliku malih zajednica obraćenih pojedinaca, kao Crkva siromaha, mirotvoraca, slobodnih osobnosti koje prihvaćaju druge u različnosti i jednakosti zajedničkoga ljudskog dostojanstva, pod nadahnućem Govora na gori.

Pojedini članci, analizom Mardesićevih razmišljanja koja su objavljena u brojnim člancima i knjigama, jasno pokazuju kako se u njegovoj osobnosti isprepleću znanstveni uvidi s osobnom untarnjom dinamikom čovjeka kršćanina koji živi svoje vjerničko obraćenje. Na tome inzistira već prvi članak (*Supićić*) sažimajući ukratko Mardesićevo uvjerenje i životni program: *čovjek može mijenjati svijet samo ako prije toga promijeni sebe*. Sljedeći članak (*Vučković*) bavi se pitanjem praštanja u Željka Mardesića i pokazuje kako se u njega opraštanje pojavljuje kao kriterij prosudbe koliko je kršćanstvo vjernika veliko, ili koliko ga — nema, uz uvjerenje da čišćenje pamćenja i praštanje može odigrati presudnu ulogu u daljnjem razvitku hrvatskoga modernog i poslijemodernog društva. Sljedeći članak (*Kristić*) upozorava kako je Mardesić proročki zagovarao dobro započet, a zatim zamrli dijalog, ne samo sa sadašnjošću, nego i s prošlošću, kako je ustrajno preporučivao i živio izlazak iz začaranog kruga zlog pamćenja predmoderne i nikakvog pamćenja postmoderne na našim prostorima. Nadalje, u više se članaka naglašava kako je istinski vjernik i znanstvenik bio okrenut oslobađanju religije od ideologije. Konkretno, *S. Tadić* bavi se sekularizacijom koja je jedna od nosivih tema Mardesićevog (*Jukićevog*) istraživanja. Pokazuje kako je na integralnom prostoru današnje religije, kako izvan Crkve tako i u Crkvi, razaznao pojavu da se rada novi tip vjernika koji pokušava u *izravnom*

doživljaju božanstva doći u dodir sa svetim, želeći osobni, vlastiti religiozni doživljaj i subjektivno religiozno iskustvo *Apsolutno Drugoga*. To je Mardešiću ponajprije prosvjed protiv pretjerane svjetovnosti svijeta, ali isto tako i prosvjed protiv religijskih institucija koje su otišle (pre)daleko u kompromisima s tom svjetovnošću.

Radikalizacija sekularizacije u pravilu rada novim religijama. A novi su eklezijalni pokreti, poglavito karizmatički pokret(i) u kršćanstvu, *izraz razočaranosti vjernika* ne samo tom pretjeranom svjetovnošću svijeta nego i svjetovnošću svojih (tradicionalnih) vjerskih institucija koje »sklapaju pakt« s takvim svijetom. Na tom tragu je i analiza transformacije i rastakanja tradicionalnog religijskog identiteta (*Artic*). Iznose se rezultati istraživanja religioznosti u Hrvatskoj, kao prilog komparativnom proučavanju vrednota u evropskom kontekstu. Rezultati se kompariraju s rezultatima analitičkog promišljanja o fenomenu i sudbini sakralnog u Mardešićevim sociološkim radovima. I tu se konstatira kako pojava novih religijskih pokreta, pored društvenog utemeljenja, ima antropološko utemeljenje u trajnoj čovjekovoj želji za sakralnim ili svetim.

Pretpostavke za pojavu oblika nove religije Mardešić nalazi u krizi konzumističke i političke religije te u krizi crkvene religije. U sljedećem članku (*Matulić*), na osnovi Mardešića kao izazova, daje se presjek povijesno-teološkog razvoja shvaćanja Boga sa strane ideologizirane religije, s jasnim odjecima u filozofiji i teologiji, od početka modernog doba do danas. Utvrđuje se da je Mardešić uspješno prikazao nastanak takozvane nove religije na krilima trećega vala razvoja moderne znanosti koji je neočekivano iznjedrilo novu, upravo alternativnu znanost kao religiju. Sinkretističku religijsku pojavu, koju Mardešić naziva nova religija, odnosno religijska znanost ili znanstvena religija, a najbolje je oslikana u pokretu *New Agea*. Postavlja se teza da je sveukupni takav razvitak zapadnjačkog duha i njegov rezultat dokaz povijesnog neuspjeha ideologiziranih oblika kršćanstva.

U rubrici *Svjedočenja* donosimo važan tekst prvog veleposlanika Republike Francuske u Hrvatskoj *G.-Marie Chenuea* o »Vukovaru, opomeni za Europu«.

IZ UREDNIŠTVA

1) *Ispušteno:*

U prošlom broju V/3-2007. ispuštena je kategorizacija članka: J. Balabanić. Neočitost Božje prisutnosti u svijetu, str. 389-416. Trebalo je stajati: *izvorni znanstveni rad*. Ujedno, nepotpuna je *e-adresa* autora koja treba glasiti: jospipazan@net.hr

2) *Rekategorizacija članka:*

U prošlom broju, također, članak: F. Novalić, Razvoj u uvjetima rasipanja i siromaštva (str. 325-360), koji je kategoriziran kao *stručni rad*, uredništvo je kategoriziralo kao *izvorni znanstveni rad*.

Ispričavamo se autorima i čitateljima.

3) *Na znanje našim dosadašnjim i budućim suradnicima:*

Naš časopis *NP* je referiranjem u dvije svjetske baze podataka (Sociological Abstracts i Worldwide Political Science Abstracts Database) uvršten u skupinu A1, polje društvene znanosti (temeljne struke sociologija i praktična teologija). To nas obvezuje na još veću kvalitetu i redovito izlaženje. Unaprijed očekujemo još više dobrih radova, kao i suradnju u stalnim rubrikama, na što same sebe i sve vas svesrdno pozivamo i potičemo!